

А. А. Мельник,
к. держ. упр., головний консультант Управління культурно-мистецького
та природно-заповідного фонду, Державне управління справами
ORCID ID: 0000-0002-6674-7030

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.24.123

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

L. Melnuk,
PhD in Public Administration, chief consultant of the Department of cultural,
artistic and nature reserve fund, State Administration of Affairs

FINANCIAL AND ECONOMIC ASPECTS OF FORMATION AFFLUENT TERRITORIAL COMMUNITIES

У статті розглянуто поняття "територіальна громада", "спроможності територіальної громади", "фінансова спроможність територіальної громади".

Акцентовано увагу на тому, що фінансове забезпечення розвитку територіальних громад — це система залучення, акумулювання, розподілу й використання публічних і приватних коштів, інвестованих із зовнішніх та внутрішніх джерел для задоволення потреб жителів села чи добровільного об'єднання у громаду жителів кількох сіл, селища та міста.

Виявлено, що неможливо посилити здатність територіальних громад до самостійних стратегічних дій без укрупнення громад. Укрупнення громад підвищує їхню фінансову автономію, отримання ресурсів та повноважень як у міст обласного значення. Доведено, що в результаті процесу фінансової децентралізації відбувається розподіл відповідальності, повноважень, функцій, фінансових ресурсів між центральним, регіональним та субрегіональними рівнями влади.

Наголошено на тому, що основним заходом забезпечення ресурсної спроможності громади забезпечити економічне зростання і підвищення якості життя та її відповідальності за ухвалені соціально-економічні рішення виступає адміністративна і фінансова децентралізація.

Розглянуто альтернативні джерела фінансування об'єднаних територіальних громад, які стають фактором підвищення самофінансування їх діяльності та задоволення місцевих потреб. Такими додатковими джерелами фінансування є гранти, ендавменти (благодійні внески), пожертвування та інші.

Пошук альтернативних джерел фінансування об'єднаних територіальних громад сприятиме формуванню сприятливого бізнес-середовища та реалізації соціальних програм в об'єднаних територіальних громадах, підвищенню їх фінансової спроможності на довгострокову перспективу.

The article considers the concepts of "territorial community", "capacity of the territorial community", "financial capacity of the territorial community".

Emphasis is placed on the fact that financial support for the development of territorial communities is a system of attracting, accumulating, distributing and using public and private funds invested from external and internal sources to meet the needs of villagers or voluntary association of residents of several villages, settlements and cities.

It is revealed that it is impossible to strengthen the capacity of territorial communities to independent strategic actions without community consolidation. Consolidation of communities increases their financial autonomy, obtaining resources and powers as in cities of regional

importance. It is proved that as a result of the process of financial decentralization there is a distribution of responsibilities, powers, functions, financial resources between the central, regional and sub-regional levels of government.

It is emphasized that the main measure to ensure the resource capacity of the community to ensure economic growth and improve the quality of life and its responsibility for the socio-economic decisions is administrative and financial decentralization.

The current state of unification of territorial communities is analyzed and a significant number of their formation in 2019 compared to 2015 is revealed. In addition, the annual growth of own revenues to the general fund of local budgets in the united territorial communities has been established. This was due to the growth of tax revenues, as the role of local budgets and fees in the formation of relevant budgets has increased.

The role of state support to local communities, in particular in financing the construction of sports facilities, infrastructure of the united territorial community, was emphasized.

Alternative sources of funding for the united territorial communities are considered, which become a factor in increasing the self-financing of their activities and meeting local needs. Such additional sources of funding are grants, endowments (charitable contributions), donations and others.

The search for alternative sources of funding for the united territorial communities will contribute to the formation of a favorable business environment and the implementation of social programs in the united territorial communities, increasing their financial capacity in the long run.

Ключові слова: територіальна громада, фінансово-економічне забезпечення, спроможність територіальної громади, фінансова спроможність територіальної громади, об'єднання територіальних громад, децентралізація.

Key words: territorial community, financial and economic support, capacity of the territorial community, financial capacity of the territorial community, association of territorial communities, decentralization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Відповідно до Конституції України за територіальною громадою закріплено право самостійно вирішувати питання місцевого значення шляхом здійснення місцевого самоврядування. В усіх розвинених державах це право забезпечується правовими гарантіями й одночасно фінансовими можливостями. Однак, попри прийняту в Україні низку законодавчих актів, покликаних сприяти розвитку територіальних громад та реалізації їх права на місцеве самоврядування, через нестачу насамперед фінансових ресурсів не розв'язуються вагомі суспільні проблеми. Так, попри застосування нової системи бюджетного планування та вирівнювання, процес об'єднання територіальних громад, що триває в Україні, залишаються дотаційними. Водночас недостатньо реалізується місцевий фінансовий потенціал, що призводить до незадоволення потреб територіальних громад, зокрема через неналежну організацію вказаного процесу.

З огляду на це, досить актуальним є питання розгляду фінансово-економічних аспектів формування спроможних територіальних громад у процесі реформи територіальної організації влади на засадах децентралізації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Різні аспекти розвитку територіальних громад розкриваються у працях І.О. Дробота, О.Ю. Лебединської, В.В. Мамонової О.О. Підкуйка та ін. Проблематиці правового статусу територіальних громад приділяли увагу М.О. Баймуратов, П.В. Ворона, А.Р. Крусян та ін. Історичні та сутнісні аспекти становлення територіальних громад у системі місцевого самоврядування розглядали В.М. Вакуленко, В.В. Кравченко, І.В. Козюра, В.С. Куйбіда, Ю.П. Сурміна та ін. Конкурентоспроможність територіальних громад досліджували О.І. Васильєва, І.О. Дегтярьова, Я.Ф. Жовнірчик, А.П. Лелеченко та ін. Сьогодні науковці досліджують фінансове забезпечення місцевого самоврядування, органів місцевої влади (самоврядування), соціально-економічного розвитку міста, територіальних громад, розвитку територій тощо. Крім того, теоретичні та практичні засади формування фінансової політики розвитку територіальних громад розкриваються в працях О.І. Васильєвої, В.М. Вакуленка, Н.М. Гринчук, Т.М. Дерун та ін.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз фінансово-економічних аспектів формування спроможних територіальних громад у процесі реформи територіальної організації влади на засадах децентралізації

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації є одним із ключових напрямів системних суспільних трансформацій в Україні. У "Стратегії сталого розвитку "Україна — 2020", схваленій Указом Президента України, децентралізація та реформа державного управління визначені серед 10 пріоритетних реформ [14]. Її метою є побудова ефективної системи територіальної організації влади, забезпечення спроможності місцевого самоврядування.

Сьогодні головним аспектом цілісної системи місцевого самоврядування є те, що Конституція України визначає право територіальної громади на самостійне вирішення питань місцевого значення, а Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" регламентовано, що територіальна громада — це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, мають здатність самостійно вирішувати питання місцевого значення через відповідні органи місцевого самоврядування [13].

Територіальна громада, як частина громадянського суспільства, є великою самоорганізованою системою, що містить у собі багато інститутів і асоціацій людей, які мають власні інтереси, реалізація котрих на основі взаєморозуміння, взаємодопомоги, взаємних домовленостей сприяє загальному розвитку. Процес розвитку територіальної громади може бути забезпечений як стратегічним плануванням, що здійснюється органами й посадовими особами місцевого самоврядування, так і різними ініціативами формальних і неформальних об'єднань. Створення самодостатніх територіальних громад, які б володіли відповідними матеріальними, фінансовими, земельними ресурсами, об'єктами соціальної інфраструктури, необхідними для поліпшення забезпечення потреб громадян, оперативного та якісного надання їм базових соціальних та адміністративних послуг, створення умов для сталого розвитку відповідних територій, більш ефективного використання бюджетних коштів є головним завданням децентралізації, яку розпочато в Україні [5].

Із започаткуванням процесу об'єднання територіальних громад у правовому полі України з'явилося поняття "спроможності територіальної громади". Спроможними вважають "територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити відповідний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відпо-

відної адміністративно-територіальної одиниці" [1]. Отже, поняття спроможності територіальної громади визначає здатність громади надавати послуги населенню на відповідному рівні.

Поняття спроможності, першочергово, має означати здатність територіальної громади задіяти механізми економічного розвитку підґрунтя якого виступає ефективне використання наявного ресурсного потенціалу. Критерієм ефективності управління територіальною громадою може слугувати високий рівень надання публічних послуг [17]. Передумовою формування спроможності територіальної громади є наявність належного обсягу ресурсів (природних, економічних, фінансових, кадрових тощо), які забезпечать стійке економічне зростання та підвищення добробуту мешканців громади за умови ефективного управління та сприятливого інституційного середовища. Такого ресурсу позбавлені дрібні громади. Тому засобом формування спроможних територіальних громад обрано їх об'єднання.

Основним категоріальним поняттям, яке оцінює рівень спроможності громад, є "фінансова спроможність територіальної громади", що полягає у здатності територіальної громади, як суб'єкта соціально-економічних відносин регіону, акумулювати фінансові ресурси та забезпечувати відповідний рівень конкурентоспроможності на основі оптимального перерозподілу та використання наявних ресурсів, а також забезпечувати фінансову та економічну стабільність у довгостроковій перспективі [6]. Фінансову спроможність територіальної громади слід розглядати не тільки як результат достатнього, результативного і стабільного фінансового забезпечення регіонального розвитку, але і як передумову формування його конкурентних переваг.

Фінансова незалежність місцевим органам влади, дозволяє використовувати наявні ресурси доцільніше до місцевих потреб та є додатковим стимулятором економічного розвитку.

Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року передбачено створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для зміцнення економічної бази розвитку територіальних громад, здійснення бюджетної децентралізації, в тому числі шляхом перерозподілу загальнодержавних податків, закріплення за кожною ланкою самоврядування стабільної дохідної бази для реалізації їх функцій [12].

Міжнародна практика свідчить, що неможливо посилити здатність територіальних громад до самостійних стратегічних дій без укрупнення громад. Укрупнення громад підвищує їхню фінансову автономію, отримання ресурсів та повноважень як у міст обласного значення. В результаті процесу фінансової децентралізації відбувається розподіл відповідальності, повноважень, функцій, фінансових ресурсів між центральним, регіональним та субрегіональними рівнями влади [4].

Слід акцентувати увагу на тому, що процес об'єднання територіальних громад розпочався з середини 2015 року, на кінець якого було створено 159 об'єднаних територіальних громад (далі — ОТГ). При цьому їх

кількість з кожним роком стрімко зростала і у 2019 році збільшилась більш ніж у 6 разів [15].

Аналіз літературних джерел свідчить, що станом на 01 січня 2020 року в Україні діють 1029 ОТГ, до складу яких увійшли 4698 колишніх місцевих рад. На початку 2020 року Урядом затверджено 24 перспективних плани формування територій громад областей. Зазначеними планами передбачено 1441 ОТГ, які об'єднують 10075 територіальних громад.

Економічні повноваження ОТГ мають забезпечуватися відповідними фінансовими і матеріальними ресурсами. Згідно з законодавством, матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [13].

Саме ж фінансове забезпечення розвитку територіальних громад сьогодні перебуває на етапі реформування і становлення. Воно тісно пов'язане із децентралізаційними процесами й на даний час її основним пріоритетом є формування фінансових передумов для створення спроможних ОТГ [8]. Про це свідчить позитивна динаміка зростання обсягів фінансування та структура витрат, яка наразі спрямовується не тільки на поточні витрати, а й на розвиток. Це забезпечує суттєві імпульси для нарощування фінансового потенціалу й вирішення питань місцевого значення.

Із впевненістю можна сказати, що фінансове забезпечення розвитку територіальних громад — це система залучення, акумулювання, розподілу й використання публічних і приватних коштів, інвестованих із зовнішніх та внутрішніх джерел для задоволення потреб жителів села чи добровільного об'єднання у громаду жителів кількох сіл, селища та міста.

Аналізуючи стан фінансового забезпечення розвитку територіальних громад, слід звернути увагу на його ключові його особливості [9]:

- фінансова децентралізація зумовлює і стимулює створення нових адміністративно-територіальних одиниць — ОТГ;

- забезпечено диверсифікацію фінансового забезпечення громад, перерозподіл статей надходження фінансових ресурсів;

- впродовж останніх років спостерігається чітка тенденція збільшення обсягів фінансування статей, які стосуються розвитку;

- фінансування розвитку ОТГ є одним із пріоритетів сучасної системи місцевих бюджетів.

Для ефективного місцевого економічного розвитку важливим є рівень розвитку соціальної інфраструктури — закладів освіти, охорони здоров'я, культури, стан житлово-комунального господарства, побутового обслуговування, громадського транспорту, торгівлі, побутових послуг. Формування інструментарію політики забезпечення місцевого розвитку має виходити з необхідності як найповнішого залучення наведених чинників у процес створення суспільних благ і стимулювання економічного зростання з урахуванням наявних або перспективних передумов. Проте на практиці арсенал відпо-

відних інструментів є або неможливим у застосуванні (перехоплення контролю за ресурсами), або має межі вичерпності (поєднання громад для акумулювання ресурсів), або стикається з обмеженістю ресурсів власне громади (будь-які інновації, технологічна модернізація, створення сприятливих умов для локалізації виробництва або життя населення потребують значних інвестицій, які недоступні громаді). За цих умов першорядним заходом забезпечення ресурсної спроможності громади забезпечити економічне зростання і підвищення якості життя та її відповідальності за ухвалені соціально-економічні рішення виступає адміністративна і фінансова децентралізація, яка має супроводжуватися не тільки оптимізацією розподілу власне фінансових ресурсів між центром та територіями, а що більш важливо — інструментів управління ними, тобто стосується системних перетворень у публічних, зокрема місцевих, фінансах [16].

Місцеві фінанси являють собою не тільки елемент фінансової системи, частину державних фінансів, але є і відносно самостійною системою економічних відносин, яка формує, розподіляє та використовує фінансові ресурси для місцевих бюджетів задля виконання ними обов'язків та повноважень щодо удосконалення добробуту громад у всіх сферах життєдіяльності [10]. Головним елементом для формування та подальшого розвитку місцевих фінансів є їх децентралізація, яка буде стимулом для територіальних громад щодо об'єднання та створення спроможних громад через механізм переходу бюджетів об'єднаних громад на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом та отримання обсягу видаткових повноважень з відповідним ресурсним забезпеченням на рівні міст обласного значення [3].

Результати фінансової децентралізації свідчать про щорічне зростання обсягів власних доходів місцевих бюджетів. Так, впродовж 2018 року надходження власних доходів до загального фонду місцевих бюджетів України склали 234,1 млрд грн, що на 41,4 млрд грн, або на 21,5%, більше порівняно з попереднім роком. За п'ять років фінансової децентралізації очікується, що власні доходи місцевих бюджетів зростуть у чотири рази і становитимуть 267 млрд грн.

Приріст власних доходів було досягнуто переважно завдяки зростанню обсягів податкових надходжень, адже впродовж 2014—2019 рр. підвищилась роль місцевих податків та зборів у формуванні відповідних бюджетів.

У період з 2014 по 2019 роки спостерігається суттєве збільшення державної підтримки місцевих громад. Слід зазначити, що починаючи з 2017 року підтримка почала надаватися на будівництво спортивних об'єктів, фінансування секторальної регіональної влади, інфраструктури ОТГ. Важливим у зміцненні фінансової бази об'єднаних територіальних громад є діяльність Державного фонду регіонального розвитку (далі — ДФРР), який передбачає фінансування проєктів регіонального розвитку на конкурсній основі та відповідно до регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації [15].

Крім того, об'єднані територіальні громади сьогодні мають достатньо можливостей до пошуку і використан-

ня альтернативних джерел фінансування, які і стають фактором підвищення самофінансування їх діяльності та задоволення місцевих потреб. Так, деякі ОТГ уже вміють та активно використовують наявні можливості щодо реалізації розроблених проєктів за рахунок грантових ресурсів [11]. Слід акцентувати увагу на тому, що одним із головних завдань органів місцевого самоврядування в більшості країн світу є організація пошуку позабюджетних джерел фінансування та налагодження співпраці з різними фондами і грантовими програмами.

Як свідчить практика успішних ОТГ, з метою підвищення шансів на отримання грантової підтримки представникам громади слід брати участь у тренінгах, які досить часто проводять донорські організації для потенційних учасників майбутнього конкурсу за відповідним напрямом. Крім того, важливо забезпечити відповідність проєктної заявки стратегічному плану розвитку громади чи регіону. Донорські організації зазвичай надають перевагу тим проєктам соціально-економічного розвитку, що підтверджують життєздатність на етапі після завершення грантового фінансування.

Перспективним напрямом на сьогодні є і розвиток ендавментів — цільових фондів, призначених для використання у некомерційних цілях, що наповнюються за рахунок благодійних внесків. Такий механізм фінансування потреб місцевого соціально-економічного розвитку досить широко використовується в економічно розвинутих країнах світу. Часто це навіть ціла система фондів, кожен із яких має власну стратегічну мету щодо використання генерованих ендавментами коштів [2]. Враховуючи досвід зарубіжних країн, в Україні з метою прискорення формування ендавмент-фондів, доцільним є внесення змін до Бюджетного і Податкового кодексів в частині надання їх засновникам та благодійникам державних пільг і податкових преференцій.

Отже, впровадження запропонованих перспективних проєктів за рахунок альтернативних джерел фінансування, що узгоджені із Стратегією розвитку громади, сприятимуть формуванню сприятливого бізнес-середовища та реалізації соціальних програм в ОТГ, підвищенню фінансової спроможності на довгострокову перспективу.

Слід акцентувати увагу на тому, що реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації на сьогодні виявилась найрезультативнішою і найпомітнішою щодо створення та підтримки належного сприятливого бізнесового та життєвого середовища, необхідного для самореалізації людини, захисту прав і свобод, надання якісних публічних послуг тощо. Не випадково, протягом 2014—2020 рр. ця реформа є однією з найбільш згадуваних реформ у виступах Президента України, депутатів усіх рівнів, міністрів та ін.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Встановлено, що в сучасних умовах господарювання зміни, які відбуваються у правовому аспекті

розвитку ОТГ, мають на меті посилення їх фінансової спроможності через абсолютно різні фінансові та економічні механізми. Держава створює всі умови для реалізації поставлених завдань та функцій ОТГ.

Виявлено, що головним завданням бюджетної децентралізації є пошук достатньої кількості фінансових ресурсів, які за своїм впливом зможуть надати повну самостійність та незалежність місцевих бюджетів у структурі бюджетної системи України. При цьому обґрунтовано, що поряд із бюджетними, інвестиційними та кредитними ресурсами, вирішальна роль у фінансуванні проєктів місцевого соціально-економічного розвитку належить саме альтернативним джерелам у формі грантових коштів, що безповоротно надаються на конкурсній основі на чітко визначені цілі щодо вирішення потреб соціально-економічного розвитку місцевої громади (проєктів).

Проблемні питання, що виникають у процесі реформування територіальних громад, необхідно вирішувати шляхом удосконалення його інституційного та правового забезпечення, формування системи організаційних та фінансово-економічних механізмів, спрямованих на становлення і розвиток самодостатніх територіальних громад.

Література:

1. Андрушків Б.М. Особливості формування добровільних конкурентоспроможних об'єднань територіальних громад в умовах децентралізації: проблеми та перспективи моделювання процесу / Б.М. Андрушків, Н.Б. Кирич, М.А. Латинін, О.Б. Погайдак, С.М. Співак / Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. — Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2017. — Вип. 2 (57). — С. 120—127.
2. Борщ Г.А., Вакуленко В.М., Гринчук Н.М., Дехтяренко Ю.Ф. та ін. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посібник. Київ: Рада Європи, 2017. 107 с.
3. Васильєва Н.В., Гринчук Н.М., Дерун Т.М., Куйбіда В.С. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посібник. Київ: Рада Європи, 2017. — 119 с.
4. Васильєва О.І., Васильєва Н.В. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад / О.І. Васильєва, Н.В. Васильєва // Інвестиції: практика та досвід. — 2018. — № 8. — С. 74—78.
5. Гринчишин І.М. Спроможність територіальних громад: теоретичний дискурс / І.М. Гринчишин // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. — 2018. — Вип. 6 (34). — С. 51—56.
6. Гургула Т.В. Фінансове забезпечення спроможності територіальних громад: проблеми та шляхи їх вирішення / Т.В. Гургула // Науковий вісник Мукачівського державного університету. — 2017. — Вип. 1 (7). — С. 132—135.
7. Дем'янчук О.І. Забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад в Україні / О.І. Дем'янчук // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". — 2017. — № 6 (34). — С. 42—46.

8. Зінчук Т.О. Управління фінансовим потенціалом об'єднаних територіальних громад / Т.О. Зінчук // Економіка АПК. — 2019. — № 12. — С. 6—15.

9. Лісова А.А., Мельник О.І. Перспективні напрями фінансового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс] / А.А. Лісова, О.І. Мельник // Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид. — 2019. — Вип. 12. — Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/161_pdf

10. Мамонова В.В. Місцеві фінанси в умовах децентралізації влади: шляхи вдосконалення управління / В.В. Мамонова, О.С. Горбатенко // Теорія та практика державного управління. — 2016. — Вип. 1. — С. 154—159.

11. Патицька Х. Фінансово-економічний потенціал територіальних громад: механізми функціонування та активізації: монографія / ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України". Львів, 2019. — 209 с. (Серія "Проблеми регіонального розвитку").

12. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 06 серп. 2014 року № 385 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

13. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 трав. 1997 року № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page>

14. Про Стратегію сталого розвитку "Україна-2020": Указ Президента України від 12 січ. 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/>

15. Спасів Н.Я. Сучасна парадигма фінансів об'єднаних територіальних громад: автореф. дис.... д-ра екон. наук: спец. 08.00.08. Тернопіль, 2020. 40 с.

16. Чиж В.І. Сахно Т.А. Взаємозв'язок розвитку об'єднаних територіальних громад із розвитком регіону / В.І. Чиж, Т.А. Сахно // Збірник наукових праць ЧДТУ. — 2018. — № 52. — С. 47—55.

17. Штир'ов О.М., Гіржев А.О. Сутність механізму державного управління процесом створення спроможних громад / О.М. Штир'ов, А.О. Гіржев // Публічне управління та регіональний розвиток. — 2018. — № 1. — С. 177—193.

References:

1. Andrushkiv, B.M. Kyrych, N.B. Latynin, M.A. Pohajdak, O.B. and Spivak, S.M. (2017), "Peculiarities of formation of voluntary competitive associations of territorial communities in the conditions of decentralization: problems and prospects of process modeling", *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, vol 2 (57), pp. 120—127.

2. Borsch, H.A. Vakulenko, V.M. Hrynchuk, N.M. and Dekhtiarenko, Yu.F. (2017), *Resursne zabezpechennia ob'iednanoi terytorial'noi hromady ta ii marketynh* [Resource provision of the united territorial community and its marketing], Rada Yevropy, Kyiv, Ukraine.

3. Vasyli'eva, N.V. Hrynchuk, N.M. Derun, T.M. and Kujbida, V.S. (2017), *Mistsevyi biudzhety i finansove zabezpechennia ob'iednanoi terytorial'noi hromady* [Local budget and financial support of the united territorial community] Rada Yevropy, Kyiv, Ukraine.

4. Vasyli'eva, O.I. and Vasyli'eva, N.V. (2018), "Conceptual principles of sustainable development of territorial communities", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 8, pp.74—78.

5. Hrynchyshyn, I.M. (2018), "Capacity of territorial communities: theoretical discourse", *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, vol. 6 (34), pp. 51—56.

6. Hurhula, T.V. (2017), "Financial capacity support of territorial communities: problems and ways to solve them", *Naukovyj visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu*, vol. 1 (7), pp. 132—135.

7. Dem'ianchuk, O.I. (2017), "Ensuring the financial capacity of united territorial communities in Ukraine", *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia"*, vol. 6 (34), pp. 42—46.

8. Zinchuk, T.O. (2019), "Management of financial potential of united territorial communities", *Ekonomika APK*, vol. 12, pp. 6—15.

9. Lisova, A.A. and Mel'nyk, O.I. (2019), "Perspective directions of financial support for the development of united territorial communities", *Efektivna ekonomika*, vol. 12, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/161_pdf (Accessed 4 Dec 2020).

10. Mamonova, V.V. (2016), "Local finances in the context of decentralization of power: ways to improve governance", *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1, pp. 154—159.

11. Patyts'ka, Kh. (2019), *Finansovo-ekonomichnyi potentsial terytorial'nykh hromad: mekhanizmy funktsionuvannia ta aktyvizatsii* [Financial and economic potential of territorial communities: mechanisms of functioning and activation], DU "Instytut rehional'nykh doslidzhen' imeni M.I. Dolishn'oho NAN Ukrainy", L'viv, Ukraine.

12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the State Strategy for Regional Development until 2020"", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (Accessed 4 Dec 2020).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), *The Law of Ukraine "About local self-government in Ukraine"*, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page> (Accessed 4 Dec 2020).

14. The President of Ukraine (2015), *The Decree of President "On the Ukraine 2020 Sustainable Development Strategy"*, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/> (Accessed 4 Dec 2020)

15. Spasiv, N.Ya. (2020), "The modern paradigm of finance of united territorial communities", Doctor of Economics, Money, finance and credit, Western Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine.

16. Chyzyh, V.I. and Sakhno, T.A. (2018), "Relationship between the development of united territorial communities and the development of the region", *Zbirnyk naukovykh prats' ChDTU*, vol. 52, pp. 47—55.

17. Shtyr'ov, O.M. and Hirzhev, A.O. (2018), "The essence of the mechanism of public administration in the process of creating affluent communities", *Publichne upravlinnia ta rehional'nyy rozvytok*, vol. 1, pp. 177—193. *Стаття надійшла до редакції 04.12.2020 р.*